

Criză la Moscova

CET OUVRAGE A BÉNÉFICIÉ DU SOUTIEN DES
PROGRAMMES D'AIDE À LA PUBLICATION DE
L'INSTITUT FRANÇAIS.

ACEASTĂ CARTE A APĂRUT CU SPRIJINUL
PROGRAMELOR DE PUBLICARE
ALE INSTITUTULUI FRANCEZ.

Colecție coordonată de
Magdalena Mărculescu

Traducere din franceză de
Viorel Vișan

Criză la Moscova

*simone de
beauvoir*

LITERARY

FICTION

EDITORI:
Magdalena Mărculescu
Vasile Dem. Zamfirescu
Silviu Dragomir

FONDATOR
Ion Mărculescu, 1994

REDACTOR
Domnica Drumea

DESIGN:
Radu Manelici
Foto copertă: © Hulton-Deutsch Collection/CORBIS

DIRECTOR INTRODUCȚIE:
Cristian Claudiu Coban

DTP:
Corina Rezai

CORECTURĂ:
Sinziana Doman
Elena Bițu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BEAUVOIR, SIMONE DE
Criză la Moscova / Simone de Beauvoir ; trad.: Viorel
Vișan. - București : Pandora Publishing, 2014
ISBN 978-973-1989-42-6

I. Vișan, Viorel (trad.)

821.B3.1-3I = B5.1

Titlul original: Malentendu à Moscou
Autor: Simone de Beauvoir

Copyright © Editions de L'Herne, 2013

Published by arrangement with Agence litteraire Pierre
Astier & Associés
Prezenta ediție s-a publicat prin acord cu Agence
litteraire Pierre Astier & Associés

© Editura Pandora M, 2014
pentru prezenta ediție

C.P. 27-0490, București
T/F: +4 021 300 60 9 0
W: pandoram.ro

ISBN: 978-973-1989-42-6

Pandora M face parte din Grupul Editorial TREI

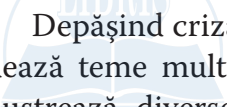
PREFAȚĂ

Criză la Moscova, lungă nuvelă scrisă în 1966-1967, trebuia să facă parte din culegerea *Femeia pierdută* („La Femme rompue“, 1968). În ciuda unor calități evidente, Simone de Beauvoir a renunțat la ea, înlocuind-o cu *Vârsta discreției* („L'Âge de discrétion“). A fost publicată pentru prima dată în 1992, în revista *Roman 20-50*.

Criză la Moscova descrie dezechilibrul conjugal și identitar (depășit în final) pe care îl trăiesc Nicole și André, un cuplu vârstnic de profesori pensionari, în cursul călătoriei lor la Moscova: ei se întâlnesc aici cu Mașa, fiica lui André dintr-o primă căsătorie. Modul de narare ales se dovedește perfect adaptat subiectului tratat. Simone de Beauvoir alternează, într-un ritm rapid, în secvențe scurte (douăzeci și patru în total, împărțite în mod egal), punctul de vedere al lui Nicole și al lui André: cititorul ocupă astfel o poziție privilegiată în raport cu fiecare partener, închistat momentan în interpretări eronate, decepții nemărturisite, rachiune disproportionale. Tehnica aceasta îi permite, pe de altă parte, să dezvolte în paralel un punct de vedere masculin și unul feminin, din perspectiva diferențelor (preocupările lui André sunt mai mult politice, cele ale lui Nicole mai mult axate pe sensibilitate), precum și a asemănarilor dintre ele. Simone de

Beauvoir folosise deja această dublă focalizare în romanele sale anterioare (*Sângele celorlalți* — „Le sang des autres“ și *Mandarinii* — „Les Mandarins“), dar niciodată cu această intensitate sau complementaritate.

După cum o ara tă și tit lul, nuvela împletește strâns istoria individuală cu istoria colectivă: neînțelegerea conjugală se declanșează cu ocazia unei călătorii care dă naștere unei decepții politice. Ea aduce astfel o mărturie (critică) pasionantă asupra Uniunii Sovietice de la mijlocul anilor șai zeci. Simone de Beauvoir se inspiră din vizitele regulate pe care ea și Sartre, invitați de Uniunea Scriitorilor, le-au făcut în URSS între 1962 și 1966 (Sartre o regăsea aici, de altfel, pe Lena Zonina, prietena sa rusoaică, de la care Mașa împrumută unele trăsături). Astfel, transformările țării sunt judecate prin experiența concretă a protagoniștilor, atenți la spectacole și senzații, și tot astfel sunt trăite numeroasele neplăceri provocate de absurditatea birocratică. Situația culturală a URSS și politica sa externă, dominată atunci de tensiunea chino-sovietică, stârnesc discuții între Mașa și tatăl acesteia, dezamăgit în final că nu regăsește un pur ideal socialist în Moscova pe care o redescoperă. Critica regimului sovietic făcută în cartea *La urma urmelor* („Tout compte fait“), scrisă în 1971 după invazia Cehoslovaciei, va fi mai vie și va consacra mai mult spațiu problemei libertăților. Dar, așa cum se prezintă, acest tablou detaliat al situației din URSS rămâne un document prețios.

Depășind criza cuplului, Simone de Beauvoir abordează teme mult mai generale. Personajele feminine ilustrează diverse aspecte ale condiției femeilor: în ciuda voinței sale de emancipare și a luptelor pentru diverse cauze din tinerețe, Nicole, prea absorbită de viața de familie, își deplânge neîmplinirea ambițiilor. Irène, logodnica fiului, întruchipează noua generație care, pretinzând că împacă toate lucrurile, nu aprofundează nimic. Dezinvoltura și independența Mașei decurg din egalitatea sexelor în Uniunea Sovietică. Problema comunicării cu celălalt e prezentă de-a lungul întregii nuvele care explorează, în același timp, efectele amare ale îmbătrânirii: uzura trupurilor, renunțarea la sexualitate, abandonarea proiectelor, pierderea speranțelor. Să meditezi asupra vârstei te face să-ți pui întrebări asupra Timpului (cu un omagiu final lui Proust). Deruta personajelor dă adesea un accent liric cu totul emoționant tuturor acestor reflecții. Exacerbarea „neînțelegerii“ duce la o cufundare tot mai adâncă în trecut și, în final, la un ansamblu de întrebări asupra sensului însuși al vieții umane: „O cuprinse brusc spaima: spaima de a exista, mult mai greu de suportat decât teama de moarte“. Toate aceste problematice și teme sunt împletite strâns și în mod necesar. Mașa, ghid și interpret, a cărei prezență provoacă o stare de criză și anumite conștientizări, se situează în centrul acestui tablou.

În *Vârsta discreției*, care înlocuiește, așadar, *Criză la Moscova*, Simone de Beauvoir reia situația cuplului care îmbătrânește, confruntat cu o neînțelegere, și

reproduce aici, adaptându-le la context, numeroase pagini din prima nuvelă. Dar elimină întreaga dimensiune sovietică și adoptă, de data aceasta în mod exclusiv, punctul de vedere al personajului feminin în criză: aceste alegeri îi permit să insereze mai ușor noua povestire în *Femeia ruptă*. Cu distanțarea necesară, totuși, bogăția nuvelei *Criză la Moscova* se impune și invită la o publicare autonomă a acestui text.

Éliane Lecarme-Tabone

NOTĂ

1. *Roman 20-50*, nr. 13, iunie 1992, „Simone de Beauvoir“, pp. 137-188. Studii reunite și prezentate de Jacques Deguy. A fost tradusă (și prezentată) de Terry Keefe sub titlul „Misunderstanding in Moscow“, în *Simone de Beauvoir, „The Useless Mouths“ and Other Literary Writings*, edited by Margaret A. Simons and Marybeth Timmermann, foreword by Sylvie Le Bon de Beauvoir, „Beauvoir Series“, University of Illinois Press, 2011. Manuscrisul autograf (NAF 27409) se află la Biblioteca Națională a Franței.

Ridică ochii de pe carte. Ce plictiseală să tot vezi vorbindu-se despre necomunicare! Dacă ții să comunici, până la urmă izbutești cumva. Nu cu toată lumea, e drept, dar măcar cu două-trei persoane. Așezat pe scaunul de alături, André citea un roman din *Série noire*. Ea nu-i destăinuia unele lucruri care o indispu-neau, mici regrete sau supărări; și el avea, fără îndoială, micile lui secrete, dar în linii mari știa totul unul despre celălalt. Aruncă o privire prin hublou: cât vedeai cu ochii, păduri întunecate și câmpii limpezi. De câte ori străbătuseră oare spațiul împreună, cu trenul, cu avionul sau cu vaporul, așezați unul lângă altul, cu o carte în mână? De câte ori vor mai pluti oare în tăcere, unul lângă altul, pe apa mării, pe pământ sau prin aer? Clipa aceea îmbina dulceața unei amintiri cu bucuria unei promisiuni. Câți ani avea? Treizeci sau șazeci? Lui André îi albi se părul devreme: odinioară albeața aceea de zăpadă care îi punea în evidență prospețimea mată a tenului părea o cochetărie. Acum venea la rând o alta. Pielea feței i se întărise și era plină de crețuri, precum tovalul scorojit, dar zâmbetul gurii și al ochilor își păstrase întreaga lumină. În ciuda dezmințirilor din albumul de fotografii, figura lui din tinerețe se potrivea cu cea de astăzi: Nicole nu știa ce vârstă are. Fără îndoială pentru că el părea să ignore că are o vârstă.

El, căruia îi plăcea atât de mult, altădată, să alerge, să înoate, să urce pe munte și să se admire în oglindă, își purta cei șaiszeci și patru de ani cu nepăsare. O viață lungă, cu râsete, lacrimi, supărări, îmbrățișări, mărturisiri, tăceri, elanuri. Uneori însă, timpul pare că stă pe loc, iar viitorul se întinde, la infinit.

— Mulțumesc.

Nicole pescui o bomboană din coșuleț, intimidată de corpolența stewardesei și de privirea ei aspră, așa cum i se întâmplase și cu trei ani înainte când avusese de-a face cu chelnerițele din restaurante și femeile de serviciu de la hotel. Nici urmă de amabilitate prefăcută, ci doar conștiința acută a drepturilor lor, lucru pe care nu puteai decât să-l aprobe: dar în fața lor te simțai vinovat sau cel puțin suspect.

— Ajungem, zise ea.

Privea cu oarecare teamă pământul care se apropia. Un viitor nesfârșit ce se putea prăbuși dintr-o clipă în alta. Cunoștea bine acele schimbări sufletești bruște, de la sentimentul de liniște și siguranță la împunsăturile spaimei că izbucnește al treilea război mondial, că André face cancer la plămâni — două pachete de țigări pe zi erau cam mult, mult prea mult — sau că avionul se zdrobește de pământ. Ar fi fost o bună modalitate de a o sfârși: împreună și fără probleme; dar nu așa de devreme, nu acum. „Am scăpat cu bine și de data asta“, își zise când roțile loviră, puțin cam brutal, pista. Călătorii își îmbrăcară paltoanele, își strânseră bagajele. Tropăitul pașilor în așteptare. Un tropăit îndelungat.

— Simți mirosul mestecenilor? întrebă André.

Era foarte răcoare, aproape frig: șaisprezece grade, anunțase stewardesa. La trei ore și jumătate distanță, ce aproape era Parisul și ce departe, Parisul care în dimineața asta mirosea a asfalt și a furtună, strivit de primul zăduf al verii: ce aproape era Philippe și ce departe... Un autobuz îi transportă — printr-un aeroport mult mai întins decât cel pe care aterizaseră în '63 — până la o clădire cu pereții de sticlă, în formă de ciupercă, unde se făcea controlul pașapoartelor. La ieșire îi aștepta Mașa. Din nou Nicole se miră să regăsească pe fața ei, contopite în mod armonios, trăsăturile atât de diferite ale lui Claire și ale lui André. Subțire, elegantă, doar coafura ei „peruchiata” îi dădea un aer de moscovită.

— Cum ați călătorit? Vă simțiți bine? Ești bine?

Pe tatăl ei îl t utuia, iar lui Nicole i se adresa cu dumneavoastră. Era normal și totuși ciudat.

— Dați-mi mie geanta.

Și asta era normal. Dar când un bărbat îți duc e bagajele, e pentru că ești femeie; iar când ți le duc e o femeie, e pentru că e mai tânără decât tine, și atunci te simți bătrână.

— Dați-mi tichetele de bagaje și așezați-vă acolo, zise Mașa pe un ton autoritar.

Nicole se supuse. Bătrână; uita adesea asta, dar mii de mici zgândăreli veneau să i-o amintească. „Frumoasă fată”, își zisese zărind-o pe Mașa. Își amintea cum zâmbise, la treizeci de ani, când socrul ei rostise aceleași cuvinte despre o femeie de patruzeci de ani. Acum și ei majoritatea

oamenilor i se păreau tineri. Bătrână. Se resemna cu greu (unul dintre puținele lucruri pe care nu i le încredința lui André: acea uluire tristă). „Există totuși și a vantaje“, își zise ea. Să fii pensionar era ca și cum ai fi fost dat la vechituri. Dar era plăcut să-ți iei vacanță când aveai chef; mai exact, să fii tot timpul în vacanță. În sălile de clasă încinse, colegii începeau să viseze la plecare. Iar ea era deja plecată. Îl căută pe André cu privirea: aștepta în picioare alături de Mașa, printre ceilalți călători. La Paris, se lăsa acaparat de prea mulți oameni. Prizonieri politici spanioli, deținuți portughezi, israeliți persecutați, rebeli congolezi, angolezi, camerunezi, partizani venezueleni, peruvieni, columbieni – și a tăția alții de care nu-și mai aducea aminte —, era oricând gata să le sară în ajutor, pe măsura puterilor sale. Re uniuni, manifeste, mitinguri, broșuri, delegații, accepta toate aceste sarcini. Era membru al multor grupări și comitete. Aici nu-l va mai solicita nimeni. N-o cunoșteau decât pe Mașa. Nu vor avea nimic altceva de făcut decât să privească lucrurile împreună: îi plăcea să le descopere alături de el; îi plăcea ca timpul, ținut în loc de lunga monotonie a fericirii lor, să-și redobândească năvalnica noutate. Se ridică de pe scaun. Ar fi vrut să fie deja pe străzi, sub zidurile Kremlinului. Uitase cât de lungi puteau fi așteptările în această țară.

— Vin bagajele?

— Or să vină până la urmă, zise André.

Trei ore și jumătate, se gândea el. Moscova era aproape și totuși încă departe! Doar trei ore și jumătate distanță, și s-o vadă pe Mașa atât de rar? (Dar erau tot felul de piedici, în primul rând prețul călătoriei.)

- E mult, trei ani, zise el. Probabil că-ți par îmbătrânit.
- Deloc. Nu te-ai schimbat.
- Te-ai făcut și mai frumoasă.

O privea cu încântare. Crezi că nu ți se mai poate întâmpla nimic, ți-ai făcut toate socotelile (și nu fusese ușor, cu toate că nu lăsase să se vadă) și iată că o mare tandrețe cu totul nouă îți luminează viața. Nu prea îi păsase de fetița speriată — pe atunci o chema Maria — pe care Claire i-o aducea pentru câteva ore din Japonia, din Brazilia sau de la Moscova. Tânăra venită la Paris după război ca să i-l prezinte pe soțul ei îi rămăsese străină. Dar la a doua călătorie a Mașei, în anii '60, în tre ei se petrecuse ceva. Nu înțelegea bine de ce Mașa se atașase atât de puternic de el; dar fusese tulburat. Dragostea pe care i-o purta Nicole rămânea vie, atentă, plină de voieșie; erau însă prea obișnuiți unul cu altul pentru ca André să poată trezi în ea acea veselie uimită care în clipa aceea transfigura figura un pic severă a Mașei.

- Vin bagajele? întrebă Nicole.
- Or să vină până la urmă.